Επεξηγηματικό σημείωμα που συνοδεύει τη δημόσια διαβούλευση σχετικά με την επανεξέταση της ανακοίνωσης για τα ΣΕΚΕΕ

Σκοπός του παρόντος σημειώματος είναι να αποσαφηνιστεί ο στόχος και το πεδίο εφαρμογής της πρότασης αναθεώρησης της ανακοίνωσης της Επιτροπής σχετικά με τα κριτήρια για την ανάλυση της συμβατότητας με την εσωτερική αγορά των κρατικών ενισχύσεων για την προώθηση της υλοποίησης σημαντικών έργων κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος (στο εξής: ανακοίνωση για τα ΣΕΚΕΕ). Συνοδεύει τη δημόσια διαβούλευση σχετικά με το σχέδιο αναθεωρημένης ανακοίνωσης για τα ΣΕΚΕΕ, η οποία θα διαρκέσει 8 εβδομάδες.

Πολίτες, οργανισμοί, επιχειρήσεις και δημόσιες αρχές καλούνται να υποβάλουν τις απόψεις τους σχετικά με την πρόταση της Επιτροπής για την αναθεωρημένη ανακοίνωση για τα ΣΕΚΕΕ. Πέραν της διαβούλευσης, θα πραγματοποιηθεί συνάντηση με τα κράτη μέλη ώστε να συγκεντρωθούν οι παρατηρήσεις τους σχετικά με το σχέδιο ανακοίνωσης για τα ΣΕΚΕΕ.

Οι ενδιαφερόμενοι καλούνται να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους σε ηλεκτρονική μορφή και θα πρέπει να αναφέρουν σαφώς αν η απάντησή τους είναι εμπιστευτική. Στην περίπτωση αυτή, θα πρέπει να παρασχεθεί επίσης μη εμπιστευτική εκδοχή της απάντησης, η οποία μπορεί να δημοσιευθεί στον δικτυακό τόπο της ΓΔ Ανταγωνισμού. Στη σελίδα δημόσιας διαβούλευσης παρέχονται πλήρη στοιχεία επικοινωνίας.

1. Πλαίσιο

Τα ΣΕΚΕΕ μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στην επίτευξη των στρατηγικών στόχων της Ένωσης, ιδίως χάρη στις θετικές δευτερογενείς επιπτώσεις τους. Μέσω των ΣΕΚΕΕ μπορεί να καταστεί δυνατό να έρθουν σε επαφή τα κράτη μέλη και οι ενδιαφερόμενοι φορείς από ολόκληρη την Ένωση, ώστε να αντιμετωπιστούν σημαντικές ανεπάρκειες της αγοράς ή συστημικές αδυναμίες και κοινωνικές προκλήσεις που δεν θα μπορούσαν να αντιμετωπιστούν διαφορετικά.

Στην ανακοίνωση για τα ΣΕΚΕΕ[1], η οποία εκδόθηκε για πρώτη φορά το 2014, η Επιτροπή καθορίζει τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες οι κρατικές ενισχύσεις για την υλοποίηση σημαντικών έργων κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος δύναται να θεωρηθεί ότι συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο β) της Συνθήκης.

Το 2019, η Επιτροπή δρομολόγησε αξιολόγηση της ανακοίνωσης για τα ΣΕΚΕΕ, στο πλαίσιο του ελέγχου καταλληλότητας[2] της δέσμης μέτρων του 2012 για τον εκσυγχρονισμό των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις, προκειμένου να εκτιμηθεί κατά πόσον οι κανόνες εξακολουθούσαν να είναι κατάλληλοι για τον επιδιωκόμενο σκοπό. Από τα αποτελέσματα προέκυψε ότι οι κανόνες ήταν καταρχήν αποτελεσματικοί, αλλά ότι απαιτούνταν ορισμένες ακριβείς προσαρμογές για τη μετέπειτα περίοδο.

Στις 11 Δεκεμβρίου 2019 η Επιτροπή δημοσίευσε την ανακοίνωση για την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, στην οποία περιγράφονται οι πολιτικές που θα καταστήσουν την Ευρώπη την πρώτη ήπειρο με ουδέτερο ισοζύγιο άνθρακα στον κόσμο έως το 2050. Για την υλοποίηση της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας απαιτείται ανάληψη δράσης από όλους τους τομείς.

[1] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52014XC0620(01)
[2] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/IP_19_182

Επιπλέον, στις 19 Φεβρουαρίου 2020 παρουσιάστηκε η ευρωπαϊκή ψηφιακή στρατηγική, η οποία έχει ως στόχο να καταστήσει τον ψηφιακό μετασχηματισμό λειτουργικό για τους ανθρώπους και τις επιχειρήσεις, συμβάλλοντας παράλληλα στην επίτευξη των στόχων για μια κλιματικά ουδέτερη Ευρώπη έως το 2050.

Αυτή η διττή μετάβαση σε μια πράσινη και ψηφιακή οικονομία απαιτεί επίσης την εναρμόνιση των ισχυόντων κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις.

Η ανακοίνωση για τα ΣΕΚΕΕ πρόκειται να λήξει στα τέλη του 2021[3]. Η έκδοση της νέας ανακοίνωσης για τα ΣΕΚΕΕ προβλέπεται για το δεύτερο εξάμηνο του 2021.

2. Προτεινόμενες αλλαγές στο σχέδιο κειμένου της ανακοίνωσης για τα ΣΕΚΕΕ

Η αναθεώρηση της ανακοίνωσης για τα ΣΕΚΕΕ βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στα αποτελέσματα, τα αποδεικτικά στοιχεία και τα δεδομένα που συγκεντρώθηκαν στο πλαίσιο της αξιολόγησης της ανακοίνωσης για τα ΣΕΚΕΕ, μεταξύ άλλων μέσω μιας στοχευμένης διαβούλευσης και της δημόσιας διαβούλευσης σχετικά με όλους τους κανόνες που καλύπτονται από τον έλεγχο καταλληλότητας[4], σε συνδυασμό με την πείρα που έχει αποκτήσει η Επιτροπή από την πρακτική της, ιδίως σε τρεις αποφάσεις σχετικά με ΣΕΚΕΕ στον τομέα της έρευνας και της καινοτομίας (μία σχετικά με τη μικροηλεκτρονική, που εγκρίθηκε τον Δεκέμβριο του 2018, και δύο σχετικά με την αξιακή αλυσίδα των συσσωρευτών, που εγκρίθηκαν τον Δεκέμβριο του 2019 και τον Ιανουάριο του 2021, αντίστοιχα). Επιπλέον, η ανακοίνωση πρέπει να επικαιροποιηθεί ώστε να ληφθούν υπόψη οι νέες μείζονες προτεραιότητες πολιτικής, όπως η Πράσινη Συμφωνία και η ψηφιακή στρατηγική.

Με βάση τα αποτελέσματα της αξιολόγησης, η ανακοίνωση για τα ΣΕΚΕΕ θεωρείται γενικά κατάλληλη για τον επιδιωκόμενο σκοπό. Ειδικότερα, αποδείχθηκε κατάλληλο μέσο για τη διευκόλυνση της υλοποίησης σημαντικών διασυνοριακών, ολοκληρωμένων και συνεργατικών έργων στις στρατηγικές αξιακές αλυσίδες, τα οποία προωθούν το κοινό ευρωπαϊκό συμφέρον.

Στο πλαίσιο αυτό, η αντικατάσταση των προηγούμενων, ειδικών τομεακών κανόνων για την αξιολόγηση των ΣΕΚΕΕ με εξειδικευμένη και διεπιστημονική καθοδήγηση φαίνεται να έχει επιτύχει τους στόχους της σχετικά με την αποσαφήνιση των κριτηρίων επιλεξιμότητας και συμβατότητας των κρατικών ενισχύσεων για τα ΣΕΚΕΕ και την ενίσχυση της προβλεψιμότητας της αξιολόγησης της Επιτροπής.

Πιο συγκεκριμένα, το σχέδιο ανακοίνωσης για τα ΣΕΚΕΕ, παρόλο που παραμένει σε μεγάλο βαθμό αμετάβλητο σε σύγκριση με την ανακοίνωση του 2014, αναθεωρείται με έμφαση στους ακόλουθους τομείς:

<u>Ανοικτός και χωρίς αποκλεισμούς χαρακτήρας των ΣΕΚΕΕ</u>

Φαίνεται ότι οι υφιστάμενες απαιτήσεις επιλεξιμότητας (π.χ. ο ελάχιστος αριθμός κρατών μελών που απαιτείται για να χαρακτηριστεί ένα έργο ΣΕΚΕΕ) και οι θετικοί δείκτες (π.χ. ο ανοικτός χαρακτήρας των ΣΕΚΕΕ) δεν επαρκούν για να διασφαλιστεί ότι ο σχεδιασμός των ΣΕΚΕΕ πραγματοποιείται με τρόπο πλήρως ανοικτό και χωρίς αποκλεισμούς.

[3] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/ip_20_1247
[4] https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/2044-Fitness-check-of-2012-State-aid-modernisation-package-railways-guidelines-and-short-term-export-credit-insurance/public-consultation

Ως εκ τούτου, κρίνεται σκόπιμο να αυξηθεί ελαφρώς ο ελάχιστος αριθμός συμμετεχόντων κρατών μελών, με παράλληλη διατήρηση της δυνατότητας συμμετοχής λιγότερων κρατών μελών όταν αυτό δικαιολογείται από τη φύση του έργου, και να απαιτείται όλα τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη να διαθέτουν πραγματικά τη δυνατότητα συμμετοχής σε ένα αναδυόμενο ΣΕΚΕΕ (βλ. σημεία 17 και 18 του σχεδίου ανακοίνωσης για τα ΣΕΚΕΕ).

Ρόλος των ΜΜΕ:

Ενώ αρκετές ΜΜΕ συμμετείχαν στα τρία ολοκληρωμένα ΣΕΚΕΕ στον τομέα της έρευνας, της ανάπτυξης και της καινοτομίας που έχουν εγκριθεί από το 2014, οι κανόνες της ανακοίνωσης για τα ΣΕΚΕΕ δεν καλύπτουν, από μόνοι τους, την ειδική κατάσταση των ΜΜΕ.

Δεδομένου του ιδιαίτερου ρόλου που διαδραματίζουν οι ΜΜΕ στην οικονομία της ΕΕ, είναι σημαντικό να μπορούν να συμμετέχουν στα ΣΕΚΕΕ και να επωφελούνται από αυτά. Επιπλέον, δεδομένου ότι τα μικρότερα ποσά ενίσχυσης, για παράδειγμα προς ΜΜΕ, είναι κατ' αρχήν λιγότερο πιθανό να στρεβλώσουν αδικαιολόγητα τον ανταγωνισμό, είναι σκόπιμο να εισαχθεί ρητή αρχή αναλογικής εκτίμησης (βλ. σημείο 5 του σχεδίου ανακοίνωσης για τα ΣΕΚΕΕ).

Επιπλέον, εξίσου σκόπιμη είναι η ενθάρρυνση των μεγάλων επιχειρήσεων που συμμετέχουν σε ΣΕΚΕΕ να συμπεριλαμβάνουν ΜΜΕ από διάφορα κράτη μέλη ως εταίρους τους, έτσι ώστε οι ΜΜΕ να μπορούν να επωφελούνται όλο και περισσότερο από τα ΣΕΚΕΕ [βλ. σημείο 22 δ) του σχεδίου ανακοίνωσης για τα ΣΕΚΕΕ].

Επικαιροποίηση των τρεχουσών προτεραιοτήτων και στρατηγικών της ΕΕ

Η ισχύουσα ανακοίνωση για τα ΣΕΚΕΕ δεν αντικατοπτρίζει πλήρως τις πρόσφατες εξελίξεις σε επίπεδο πολιτικής της ΕΕ, ιδίως την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, την ψηφιακή στρατηγική και τη βιομηχανική στρατηγική/στρατηγική για τις ΜΜΕ.

Ως εκ τούτου, κρίνεται αναγκαίο να προστεθούν αναφορές σε πιο πρόσφατες σχετικές πρωτοβουλίες (βλ. σημεία 4, 5 και 15 του σχεδίου ανακοίνωσης για τα ΣΕΚΕΕ).

Επιπλέον, είναι σκόπιμο να αναγνωριστεί ρητά η δυνατότητα αξιολόγησης, στο πλαίσιο της ανακοίνωσης για τα ΣΕΚΕΕ, μεγάλων διασυνοριακών έργων στον τομέα της υγείας ή στους ψηφιακούς τομείς τα οποία έχουν μεγάλη σημασία για τις αντίστοιχες στρατηγικές (βλ. σημείο 26 του σχεδίου ανακοίνωσης για τα ΣΕΚΕΕ).

Πρόληψη των αρνητικών επιπτώσεων των ενισχύσεων για τα ΣΕΚΕΕ και περαιτέρω διασφάλιση της αναλογικότητας των ενισχύσεων

Για να ενισχυθεί περαιτέρω ο ευρωπαϊκός χαρακτήρας των ΣΕΚΕΕ και να διασφαλιστεί η συνέπεια προς την πολιτική συνοχής της ΕΕ, είναι σκόπιμο να θεσπιστούν ειδικές διατάξεις για τη διαχείριση των προϋποθέσεων μετεγκατάστασης (βλ. σημείο 49 του σχεδίου ανακοίνωσης για τα ΣΕΚΕΕ).

Προκειμένου να διασφαλίζεται περαιτέρω ότι οι ενισχύσεις παραμένουν αναλογικές σε περίπτωση που οι δικαιούχοι της ενίσχυσης αποκομίζουν επιπλέον καθαρά έσοδα ως αποτέλεσμα του ενισχυόμενου έργου, είναι σκόπιμο να εισαχθεί ρητή διάταξη σχετικά με τη δυνατότητα της Επιτροπής να απαιτεί την εφαρμογή κατάλληλων μηχανισμών ανάκτησης (βλ. σημείο 37 του σχεδίου ανακοίνωσης για τα ΣΕΚΕΕ). Είναι επίσης σκόπιμο να απαιτείται σημαντική συγχρηματοδότηση από τον δικαιούχο (βλ. σημείο 20 του σχεδίου ανακοίνωσης για τα ΣΕΚΕΕ).

Άλλες διευκρινίσεις και επικαιροποιήσεις

Λαμβανομένων υπόψη των αιτημάτων για διευκρινίσεις που διατυπώθηκαν κατά τη διάρκεια των διαβουλεύσεων που πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο του ελέγχου καταλληλότητας, και υπό το πρίσμα της σχετικής πρακτικής, κρίνεται σκόπιμο να επικαιροποιηθούν, να αναθεωρηθούν ελαφρώς ή να αναδιαρθρωθούν ορισμένες διατάξεις της ανακοίνωσης για τα ΣΕΚΕΕ, ιδίως όσον αφορά: τον ορισμό του «ολοκληρωμένου έργου» (βλ. σημείο 13 του σχεδίου ανακοίνωσης για τα ΣΕΚΕΕ)· την ύπαρξη ανεπαρκειών της αγοράς ή συστημικών αδυναμιών ή κοινωνικών προκλήσεων (βλ. σημείο 16 του σχεδίου ανακοίνωσης για τα ΣΕΚΕΕ)· τον ορισμό της «πρώτης βιομηχανικής αξιοποίησης» (βλ. σημείο 25 του σχεδίου ανακοίνωσης για τα ΣΕΚΕΕ)· την αξιολόγηση των αντίστροφων σεναρίων (βλ. σημείο 32 του σχεδίου ανακοίνωσης για τα ΣΕΚΕΕ)· τη σώρευση (βλ. σημείο 36 του σχεδίου ανακοίνωσης για τα ΣΕΚΕΕ)· τη διαφάνεια (βλ. σημεία 50 και 51 του σχεδίου ανακοίνωσης για τα ΣΕΚΕΕ).